

מוסיקה

מתן בסתר

רחבת היכל התרבות בתל-אביב היתה מוצפת ים של אורות. קרן-אור אדירה, של זרקור צבאי מיוחד שהובא למקום, טיילה בין הכוכבים. מאת מכוניות פאר מילאו את הרחבה עד אפס מקום בפתיחה-ההגיגית של הפסטיבל הישראלי למוסיקה ודרמה שנערכה השבוע.

אולי רק איש אחד הגיע למקום באופנים. הוא רכב על אופניו לאורך כל הדרך מי ביתו שברמת-אביב עד להיכל, הסיר את המהדקים שבקפלי מכוניתו והעמיד את אפניו ברניו בפניה. לבוש ספורן-בד פשוט, צהר אך מיושן, כשבפיו תקועה מקטרת נצח, תיכף היה האיש לסקור בגאווה את קהל האלפים שנוכנס דרך מבואות ההיכל. מאית הנגנים והזמרים שמילאו את במת ההיכל עמדו להשמיע יצירה משלו. אלא שמדרכי סתר (47) לא ישב בשורת המכרז בדים, גם לא התערב בקהל. הוא נחא אף הכזים. כאשר הסתיים ביצוע יצירתו החדשה, תיקון-חצות, אורטוריה לטנור, מקללות ותזמורת, הא עשה בביטחון עז: הבמה, החזה קרה קלה ומיהר להיעלם מי אחורי הקלעים.

אזכה שעה יכול היה המלחין הישראלי הצעיר לזקוף לזכותו הישג בלתי-רגיל. וזאת לא רק משום שהוא הצליח להלהיב קהל ברניו ביצירה מודרנית, שחיברה בי כגנון שאפילו מעריצי מוסיקה מושבעים א גם נוטים להתפעל ממנו; אלא מפני ש יצירתו היתה אולי היצירה המוסיקלית הי יחידה, שאינה מלחין ישראלי חיבר אי

מלחין סתר על אופניים — לתהילה

פעם, ושנוסף לרמת הגבוהה ניתן היה להגיד עליה 'נפה מלא שהוא ישראליים מקורית ושלא יכלה להיחלד בשום ארץ אחר בעולם.

המתבודד התימני. לא רק היצירה הלמה את אופיו של המעמד בו הושמעה. אפילו הקהל שבא להאזין לה ייחד, אולי בפעם הראשונה, את פסטיבל-המוסיקה והדרמה-הישראלי. לא היה זה קהל של סובבים שבא להתפאר בהיכל בתלבשות מפוארות. היה זה קהל של שוחרי מוסיקה אמיתיים. פועלים בתולדות פתוחות צווארון, נשים בשמלות צנועות והמון בני-נוער. אליהם כללה יצירה מטובכת ובלתי פופו-לארית לדבר.

סתר, מורה לקומפוזיציה באקדמיה למוסיקה בתל-אביב, שנולד ברוסיה בשם סטרני מינסקי ועלה לארץ בהיותו בן עשר, אינו דמות חדשה בין המלחינים הישראליים. זה מלחין המנומש והממושקף, בוגר מחזור ייב של גמנסיה הרצליה. שבמשך חמש שנים למד קומפוזיציה בצרפת אצל פול דקא וגדיה בולגניה, חיבר עד כה מספר

יצירות, כולן יצירות מעורבות לתזמורת ומקהלות, שזיכו אותו בתואר 'המתבולל'. כי סתר הוא מתבולל בקרב העדה התימנית בארץ, שבהתי שלה, המנטאליות שלה, ניגונייה ותפילותיה הוא מחפש את מקור ישראלו המוסיקאלי. היה זה אופייני לי יצירה ישראלית שמחברה יליד רוסיה ומקור השראתה הוא תמני.

גם תיקון-חצות שלו, יצירתו הגדולה ביותר, מבוססת על קליטת הקצבים והלחנים המיוחדים של המוסיקה התימנית המסורתי תית בכלים של מלחין מודרני. היצירה, כפי שהוצגה בפתיחת הפסטיבל על ידי התזמורת הפילהרמונית, שלוש מקהלות והסוליסט יעקב ברקין, הינם בעצם גילגול רביעי של היצירה. היא מבוססת על תמליל שנוסח במקורו על-ידי הארי הקדוש בעל הקבלה, אלוו נספו פיוטים מאוחרים יותר שכולים מבוססים על הגוהג הפולחני היהודי של תפילת-החצות המיועדת לקשר הדוק יתר עם השכינה.

הסופר התימני מרכזי טיב ליקט את התמליל, ועליו בנה סתר שלושה חזיונות מוסיקאליים המוצגים בארבעה מה-רים — של שלוש המקהלות, הסוליסט והזמרת. תחילה היתה זו יצירה מוסיקה לבארט שנכתבה עבור להקת עינבל. אחר-כך עיבד סתר את היצירה לרפסודיה לתזמורת מוסיק קאלית. לפני שנה עיבד סתר מחדש את היצירה לצורך הגשתה לתחרות הרדיו של פרס איטליה. או היו בה שתי מקהלות מזמרת, אחת מדברת ותזמורת. לקראת הצגתה הנוכחית עיבד סתר את היצירה מחדש, ליטש אתה כאורטוריה רבת עצמה בביטוייה ומרתקת מאוד במיבנה המוסיקאי לי שלה.

בגלגול הרדופני של היצירה זכתה זו בפרס הראשון של פרס איטליה. היה זה בעיקר בשל השימוש הנרחב והבלתי רגיל של אמצעי הטכניקה הרדיופנית בהגשת היצירה. עתה נראה שגם בצורתה הקונצרטית טנטית עומדת היצירה להקנות לסתר תהי לה עולמית. המלחין הבריטי הידוע סר וליאם הלטון, שהתפרסם אף הוא בזכות יצירתו התקאליות-תזמורתיות, התלהב מי ת ק ו חצות, הביע את רצונו לבצע את היצירה בבריטניה. יהיה זה פירסום עולמי ליצירה ישראלית, ומתן שם בינלאומי לקומי פוז טור הצנוע והנחבא אל הכלים.

מתנתו של סתר שוב לא תהיה בבחינת מתן בסתר.

תיאטרון

רושנסות מיושנות

טרקלין האהבה (תיאטרון טרקלין) אינו אלא בנין בן שבעה חדרים, שנועד להיבנות על התהום הנצחית המפרידה בין שני המינים. מבט ראשון חייב מבנה זה להיות מעין מכון — אלא שאחרי שעובר הצופה דרך שבעת החדרים — מערכונים שנכתבו בידי פראנץ מולנאר, סרודריך קריינטי, ז'אן אנטואן ויוסף מונדי הישראלי — הוא מקבל את ההרגשה שבסך הכל הוא נמצא בפרודור.

הסיבה לכך נעוצה אולי בעובדה שחמרי הבנין של טרקלין הם מיושנים במקצת. סגנון ראשית המאה, בו נכתבו מרבית ה מערכונים המוצגים בתיאטרון-שניים זה, רחוק מלשכנע את הצופה שהדבר שבו עוסקים הגבר והאשה, המופיעים בדמויות שונות על הבמה, הוא באמת אהבה. חוסר שנינות, ורומנטיקה מלאכותית, כפי שהם מתבטאים במערכונים אלה, יכולים לעורר אצל הצופה כיום ריח של סלחנות.

המערכון היחיד היוצא-דופן, אינם מכירים של יוסף מונדי, הוא שונה מהשאר, לא רק משום שנכתב על-ידי מחזאי ישראלי, ומשום שאינו נכלל במסגרת הרומנטיקה המיושנת, אלא בכך שאין בו אפילו אותה מידת יכולת מקצועית, המאפיינת לפחות את מערכוניהם של פראנץ מולנאר ופרידריך קריינטי.

צמד המבצעים, מרים נבו ותיאודור תומא, יותר משהם מחישים את מאבק המינים, מדגימים הם את מאבקם עם תפקידיהם. מרים נבו נאבקת עם ידיה, המשמשות לה אמצעי יחיד להבעת רגשות כמו איש, אכזר בה או תקוה, ואילו תיאודור תומא, שחקן בעל כשרון וכח ביטוי, אינו מוצא את עצמו במסגרת חסרת תוכן אמיתית.

סרטים

הכוכבי עושה את שלו

להבה ברחובות (תמר, תל-אביב): ברייטניה) היא להבת הגזענות, המשתוללת בי רחובות לונדון, בסרט הבא להזכיר כי מגיפה חברתית זו אינה פאנטזי בלעדי של דרום-אפריקה או ארצות-הברית. בלונדון אין שלטים האוסרים על כושים כניסה למסע-דוה, או המחייבים אותם לנסוע בקרונות מיוחדים ברכבת. הכושים של לונדון, שהם בעיקר נהגרים מאיי הודו המערבית, הם מספרם המועט יחסית, נוטלים הם, כפי ש התגלה בפרשת כריסטין קילר, חלק פעיל בחיי החברה הלונדונית, על כל שכבותיה. סרט זה אינו נוטל על עצמו רק את ה תפקיד להציג ולהשוף בעיה, הוא אינו בא

להריו אינו הקשר הביולוגי, אלא הקשר הנפשי הנוצר במכלול היחסים ההדדיים בתקופת הילדות וההתבגרות. חייל (ז'אן גאבן) חוזר מהשבי הגרמני, אחרי שתי שנות היעדרות, ומוצא בביתו נוסף לשני ילדיו החוקיים — גם בן שלישי, אותו השאירה לו אשתו בטרם נפטרה. מתוך רגש חובה, וכדי למנוע האשמת התנהגות של אבי-חורג, מטפח פועל הבנין המזדקן את הממזר יותר חובה, יותר בניו החוקיים, מעניק לו יותר חובה, יותר הזדמנויות. כעבור 17 שנה הוא בא לסכם את החשבון, ולרצע נדמה כי היחס המיוחד לא הועיל; הממזר הפך סורר.

הככור החוקי הפך אופנוען מקצועי ה מפסיד בתחרויות תמורת תשלום, מחפש פירסומת בסיפורים על התנכרות האב. הבת החוקית הפכה לדוגמנית, פילגשו של זקן עשיר. ואילו הצער הבלתי חוקי ניטש

שחקנים סימס ופקה ב'להבה ברחובות לא די בטימאום

את בית-הכפר כדי למצוא מקלט לילה אצל יצאנית, משתמש באגרופיו כאמצעי שכנע. אלא שהמבחן האמיתי מתברר מאוחר יותר. כאשר מועמד הבן הצעיר למשפט, מתנכרים הבנים החוקיים לאב, מאשימים אותו באנכיות ובאכזריות. היחיד היחיד שנשאר קשור לגאבן הוא הבן הזר.

הזקן-החכם. שרשרת אפיונות מש פחתיות זו, המוגשת בהומור רענן, היתה יכולה להיות חסרת ענין, לולא מוסיף בעזרתה ז'אן גאבן דמות נשמת לגלריית הדמויות הבלתי נשכחות שלו.

כוחו של גאבן הוא בכך, שהוא הפך מכבר בקולנוע הצרפתי לאב טיפוס של הזקן-החכם, האיש חסר האינטליגנציה וגם ההליכות, המפנין פיקחות חיים, שנינות ואהבת הבריות. בסרט זה שוב מצליח גאבן לכבוש את המסך בכוח אישיותו, ולהרים מטען של תמליל ועלילה דלים למדי לפסי גות של משחק המדבר לכל לב.

היסטוריה בידורית

העולם צוחק (מוגרבי, תל-אביב): ארי צות-הברית) הוא סרט הבא להזכיר שחור-הזהב של הקומדיה הקולנועית האמריקאית לא היה שייך רק לצ'אפלין או ללורל ו הרדי. אותן קומדיות מטורפות כביגנון ה סלאפסטיק, המהות אולי, יחד עם המערביר גים, את הישגם הגדול ביותר של אנשי ה קולנוע האמריקאיים, הופקו בשנות-העשרים של המאה בשיטת הסרט הנע. יחד עם צ'אפלין הגדול משלו או בכיפה קומיקאים כמו באסטר קיטון והארולד לוידי, שסרט זה מורכב ממבחר קטעים מתוך מאות ה קומדיות שיצר בשנות העשרים.

לוידי, שהופיע בכל סרטיו חבוש מגבעת קש ומשקפיים מסגרת עגולים היה באותם ימים הפופולארי ביותר מכל השאר. תוך עשר שנים הרויח מסרטיו 30 מיליון דולר. לאר. הוא גילם את הטיפוס מעורר הרחמים המתקשה להסתדר בעולם, הנתקל ב מכשולים על כל צעד ושעל, אך מצליח להתגבר על כולם. בניגוד לסרטיו הפסימיים של צ'אפלין, היו סרטיו של לוידי רחיי אופטימיזם.

גם כיום, כשהוא מופיע בסרט שערכו יותר היסטורי מאשר בידורי, יש בהארולד לוידי משהו רענן ומקורי, כי גם בסצנות הטרורף ההומוריסטיות שלו קיימת הבנה חמימה לשאיפות הנסתרות של האיש ה פשוט וחלומותיו ללא הגזמות והפרזות.

הממזר לא סורר

ידד זר במשפחה (ארמון דוד, תל-אביב): צרפת) היא מלודרמה קלילה, ה באה ללמד כי הקשר האמיתי בין בן